

LAJOS ARMSTRONG NEKROLÓGJA

Az alábbiakban a jazztörténet legjelentősebb zenészének nekrológiájából közlünk részleteket – az eredeti cikk mintegy ötödét. Az írás a New York Timesban jelent meg 1971. július 7-én Albin Krebs tollából. (A cikkben szereplő életkor téves, Armstrong 1900. július 4-i születésűnek vallotta magát, valójában 1901. augusztus 4-én látta meg a napvilágot.) Ha máshonnan nem, a Bohémek révén sokan tudják, hogy Armstrong utolsó négy évében zenekarának magyar származású klarinétosa volt Joe Murányi személyében. Joe évek óta ír egy könyvet

Armstrongról, de mindig újabb dolgok jutnak eszébe, ezért a befejezés késik. Amíg az ő írását nem tudjuk közölni, álljon itt a harminchat évvel ezelőtti cikk részleteinek általam készített fordítása.

Ittész Tamás

Louis Armstrong, az ünnepeelt jazztrombitás és énekes tegnap reggel Queens Coronanegyedében található otthonában álmában elhunyt. Vasárnap töltötte be 71. életévét. A halál szívinfarktus következménye volt. Armstrong július közepe óta volt otthon, miután egy tízhetes szív-, máj és veseelégtelenség miatti kivizsgálás után hazaengedték a kórházból.

[...] Duke Ellington szerint “Ha valaki, akkor Armstrong volt Mr. Jazz. Ő volt a jazz megtestesítője és mindig is az lesz. Őt tartom az amerikai mértéknek, az amerikai eredetnek.”

“Úgy tudott trombitálni, mint senki más”, mondta Eddie Condon, “aztán letette a hangszert és úgy énekelt el egy nótát, ahogy senki más.”

Earl Hines, aki gyakran hangoztatta, hogy Armstrong trombitastílusából vette saját zongorastílusát: “Szinte testvérek voltunk. Most nagyon megtört a szívem. A világ egy nagy bajnokot veszített el.”

[...] Az évek alatt [Armstrong] művészete radikálisan megváltozott. Az ezerkilencszázhuszas évek elején, amikor még kornettozott, New Orleans-ból Chicagóba költözött és 1930 előtt elkészítette néhány legemlékezetesebb lemezfelvételét Hot Five és Hot Seven zenekaraival.

[...] “Soha nem akartam nagy sztár lenni”, mondta Armstrong egy 1969-es interjúban. “Borzalmasan nehéz munka ez az egész. Úgy érzem, mintha húszezer évet töltöttem volna repülőn és vonaton, mintha szétfűjtam volna a számát. Persze, szeretem az ovációt, de amikor magam alatt vagyok, néha úgy gondolom, jobban tettem volna, ha New Orleansban maradok.”

[...] Armstrong apja, Willie Armstrong, aki kazánfűtő volt egy terpeningyárban, elhagyta a feleségét, mikor a fia még csecsemő volt. [...] Mikor hatévesen Louis [nagyanyjától] újra anyjához költözött, úgy emlékezett, hogy évekig mindig volt egy “mostohaapa” a láthatáron és mielőtt anyja “vallásos lett és szakított a férfiakkal” 1915 körül, “nem tudtam számotartani a mostohaapákat, volt legalább egy tucat, csak hátat kellett fordítanom és mindjárt megjelent egy új apuka”. Néhányuk, toldotta meg, “szerette verni a kis Louist.” [...] 1913. december 31-én éjszaka Louis az utcán rohagált és egyik mostohaapjának 38-as pisztolyát sütögetve ünnepelte az új évet. Letartóztatták és bedugták a Színesbőrű Fiúk Lelencotthonába (Colored Waifs Home for Boys). “Ez volt a legnagyobb dolog, ami történt velem az életben”, mondta Armstrong. “Én és a zene az otthonban kötöttünk örök házasságot.”

[...] “[Később, második chicagói korszakomban] azért szerződtek, hogy tüzes szólókat játsszak, amikor felmegy a függöny”, emlékezett Armstrong. “Rámirányították a reflektort, én meg ilyenkor negyven, ötven alkalommal is kijátszottam a magas C-t. Megvadultam, sikoltottam a hangszeren. Örült voltam, tiszta bolond.”

[...] Armstrong egyik II. világháború előtti turnéja 18 hónapig tartott. Az évek során fellépett a Közel- és Távols-Keleten, eljutott Afrikába és Dél-Amerikába. Accrában, Ghána fővárosában 100 ezer ember eszeveszett őrjöngésbe kezdett, mikor elkezdte fújni a trombitát, Leopoldville-ben pedig magukat okkerre és lilára festett törzsi emberek egy vászontrónon cipelték a városi stadionig.

[...] Armstrong nem tudta számontartani, hogy hány lemezt készített, de becslések szerint ezeröttszáz körül van a számuk. Néhány tucat a gyűjtők számára is különleges példány.

[...] Megerőltető élete ellenére – szinte állandóan utazott, keveset aludt, bőrdjében hordta a ruhatárát, keveset, vagy éppen túl sokat evett és ivott – Armstrong még hatvanon túl is jó erőben volt. Széles és erőteljes mellkasa volt és 173 centis testének súlya 77 és 104 kiló közt váltakozott.

[...]”A trombita az első, mindennél fontosabb, a feleségemnél is. Ennek így kell lennie. Szeretem Lucille-t, és ő megért engem és a zeném fontosságát is.”

[...] Armstrong hosszú évekig nem volt hajlandó fellépni szülővárosában, New Orleansban, az ottani faji megkülönböztetés miatt. Nem tért vissza 1965-ig, az emberi jogi törvény elfogadásáig. Akkor aztán dicsőséges koncertet adott a város jazzmúzeumában egy vegyes [feketéből és fehéreből álló] zenekarral.

Visszatekintve a zenészként eltöltött több, mint 50 évre, Armstrong ezt mondta: “Nem lesz még egy pasas, aki ilyen sokáig lesz benne a zenei körforgásban.”

[...] Miles Davis, kortárs jazzcsillag szerint “nem lehet olyat játszani a trombitán, amit Louis ne játszott volna”. Teddy Wilson zongorista, aki 1933-ban játszott vele, Armstrongot “minden idők legnagyobb jazzmuzsikusa”-nak nevezte.

[...] Armstrong számára csak a hallgatók szórakoztatása számított. “A jó öreg Satchmo három generációt látott”, mondta magáról, “az öregeket, a gyerekeiket és azok gyerekeit, és ezek mind odajönnek hozzám, s megkérdik, hogy 'Hogy vagy, jó öreg Satch?' Szeretem a közönségem és ők szeretnek engem, és jól érezzük magunkat, amikor színpadra kerülök. Ez szívet melengető érzés.”

[...] A temetés a Flushing Temetőben lesz. A koporsóvivők között van Rockefeller kormányzó, Lindsay polgármester, Bing Crosby, Ella Fitzgerald, Guy Lombardo, Duke Ellington, Dizzy Gillespie, Pearl Bailey, Count Basie, Harry James, Frank Sinatra, Ed Sullivan, Earl Wilson, Alan King, Johnny Carson, David Frost, Merv Griffin, Dick Cavett és Bobby Hackett. [...]